

Finansinspektionens konsumentundersökning 2010 visar att många vuxna svenskar har svårt att klara enkla beräkningar och har bristande kunskaper om grundläggande finansiella begrepp. De saknar med andra ord räknefärdighet och finansiell förmåga, eller det som i forskningen kallas *financial literacy*. Såväl svenska som utländska studier visar att bristande räknefärdighet och finansiell förmåga kan påverka hushållens ekonomiska beslut.

Räknefärdighet, finansiell förmåga och hushållens ekonomi

Johan Almenberg och Daria Finocchiaro¹

Johan Almenberg är verksam på Finansdepartementet men skrev kommentaren när han arbetade på avdelningen för penningpolitik.

Daria Finocchiaro är verksam på avdelningen för penningpolitik.

Hushållen står i dag inför allt större och mer komplexa finansiella beslut. Exempelvis innebär stigande bostadspriser att hushållens skulder ökar, medan pensionsreformer som ersätter förmånsbestämda system med premiebestämda system för över ansvaret från staten till hushållen. Samtidigt erbjuder finansbranschen alltmer komplexa finansiella produkter som är direkt riktade till hushållen.

En växande forskning undersöker i vilken utsträckning hushållen har goda förutsättningar för att fatta välgrundade finansiella beslut. Olika mått används för att besvara denna fråga, från mått på kognitiv förmåga i allmänhet och räknefärdighet i synnerhet, till mer kunskapsbaserade mått som undersöker hur mycket människor vet om grundläggande finansiella produkter och begrepp.

En central slutsats från den här typen av forskning är att många vuxna har svårt att klara enkla beräkningar och har bristande kunskaper om grundläggande finansiella begrepp. De saknar med andra ord finansiell förmåga, eller det som i forskningen kallas *financial literacy*. Forskningen har bland annat visat att bristande finansiell förmåga är vanligt förekommande i en rad utvecklade länder, med stora skillnader mellan olika grupper i befolkningen.² Räknefärdighet och finansiell förmåga har även kopplats till hushållens finansiella beslutsfattande i flera viktiga hänseenden. Exempelvis tycks individer med bristande räknefärdighet och finansiell förmåga spara mindre, planera mindre inför ålderdomen, betala högre avgifter för finansiella transaktioner och oftare få svårigheter med att hantera sina bolån.³

Detta öppnar för möjligheten att åtskilliga hushåll begår allvarliga misstag av den enkla anledningen att de saknar goda förutsättningar för att fatta välgrundade beslut i finansiella frågor. Finansiella misstag kan få allvarliga konsekvenser för individens välfärd. Det kan bland annat handla om att man skuldsätter sig över sin egen betalningsförmåga, att man inte lyckas uppnå ett långsiktigt sparmål eller att man tar stora ekonomiska risker utan inse det och därför inte förutser de eventuella följderna. Det kan också handla om att man får en låg avkastning på sitt sparande i förhållande till den risk man tar, därför att man inte diversifierar placeringarna med hänsyn till deras risk.

Under 2010 genomförde Finansinspektionen en undersökning bland vuxna svenskar som inkluderade standardmått på både räknefärdighet och finansiell förmåga. I den här ekonomiska kommentaren beskrivs några centrala resultat från undersökningen vad gäller räknefärdigheten och den finansiella förmågan hos den svenska befolkningen. Huvudresultatet är att många vuxna svenskar har dålig räknefärdighet och klart bristande finansiell förmåga. En mer ingående analys redovisas i Almenberg och Widmark (2011).

1. De åsikter som framförs i denna ekonomiska kommentar representerar författarnas egna uppfattningar och kan inte tas som uttryck för Riksbankens syn i berörda frågor.

2. Se till exempel Bernheim (1995, 1998), Hilgert, Hogerth och Beverly (2003), OECD (2005), van Rooij m.fl. (2007), Banks och Oldfield (2007), Lusardi och Mitchell (2009) och McArdle m.fl. (2010).

3. Se även till exempel Agarwal m.fl. (2009), Lusardi och Tufano (2009), Agarwal och Mazumder (2010) och Gerardi m.fl. (2010).

Hur mäter man räknefärdighet och finansiell förmåga?

Gränsdragningen mellan räknefärdighet och finansiell förmåga är inte konsekvent i den befintliga forskningen (se Hung m.fl., 2009, för en diskussion). En viss konsensus finns emellertid kring att definiera finansiell förmåga som ett mer kunskapsbaserat mått, utifrån till exempel kunskap om eller förståelse för finansiella begrepp och produkter. Räknefärdighet, däremot, är mer direkt kopplad till kognitiv förmåga, i synnerhet till individens förmåga att hantera kvantitativ information och utföra enkla beräkningar. Räknefärdighet kan ses som ett stöd för den finansiella förmågan.

Finansinspektionens undersökning 2010 innehöll två uppsättningar med vedertagna frågor som mäter räknefärdighet och finansiell förmåga. I dessa ingick sex frågor om räknefärdighet och sex frågor om finansiell förmåga. Frågorna om räknefärdighet introducerades 2002 i en longitudinell undersökning av pensionssparandet i England.⁴ Frågorna om finansiell förmåga bygger däremot i hög grad på de frågor som på senare år har introducerats i longitudinella studier av den amerikanska befolkningens hälsa och pensioneringsmönster.⁵ Frågorna översattes till svenska med så små ändringar som möjligt.

De sex frågorna om räknefärdighet syftar till att mäta individens grundläggande räknefärdighet, vilket illustreras av följande två exempel:

- 1 a. Om sannolikheten att få en sjukdom är 10 procent, hur många av 1 000 personer kan förväntas få sjukdomen?
- 1 b. 5 personer vinner ett lotteri och ska dela på vinsten. Om vinsten de ska dela på är 2 miljoner, hur mycket får var och en?

De sex frågorna om finansiell förmåga syftar i stället till att mäta kunskaper om grundläggande finansiella begrepp som ränta, inflation och riskdiversifiering, till exempel:

- 2 a. "Att köpa aktier i ett enskilt företag är vanligtvis säkrare än att köpa andelar i en aktiefond." Sant eller falskt?
- 2 b. Anta att räntan på ditt sparkonto är 1 procent och inflationen är 2 procent. Om du låter dina pengar stå på kontot i ett år, kommer du kunna köpa mer, lika mycket, eller mindre för pengarna vid årets slut?

Utöver frågorna om räknefärdighet och finansiell förmåga innehöll undersökningen även ett antal frågor om individens bakgrund och privatekonomi. Datainsamlingen gjordes genom telefonintervjuer med ett representativt urval av cirka 1 300 vuxna svenskar i åldrarna 18–79.

Det finns stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper

Finansinspektionens undersökning visar att många vuxna svenskar har bristande räknefärdighet och finansiell förmåga. Mönstren liknar de man ser i andra länder. Svenskarna presterar inte särskilt dåligt i jämförelse, men inte heller särskilt bra.

Många vuxna svenskar har svårt med enkla beräkningar. Exempelvis klarade 13 procent av deltagarna i undersökningen inte av att ge ett korrekt svar på en enkel fråga som innehöll en sannolikhet på 10 procent (fråga 1a ovan) och 31 procent lyckades inte ge ett korrekt svar på en fråga där man ska dela 2 miljoner med 5 (fråga 1b ovan). Merparten av de som inte lyckades ge ett korrekt svar gav felaktiga svar. Endast en mindre del svarade att de inte visste.

Resultaten vad gäller finansiell förmåga är också dåliga. Exempelvis lyckades 32 procent av deltagarna inte ge ett korrekt svar på frågan om risk och diversifiering (fråga 2a ovan) och 41 procent av deltagarna lyckades inte ge ett korrekt svar på frågan om inflation och köpkraft (fråga 2b ovan).

4. English Longitudinal Study of Ageing – se Banks och Oldfield (2007).

5. US Health and Retirement Study 2004 och RAND American Life Panel 2006 – se Lusardi och Mitchell (2006, 2007).

Undersökningen indikerar dessutom att det finns stora och statistiskt signifikanta skillnader mellan olika grupper i befolkningen. Tabell 1 visar att nivåerna för såväl räknefärdighet som finansiell förmåga är lägre bland äldre, bland individer med låg utbildning eller låga inkomster, bland kvinnor och bland utrikes födda. Skillnaderna är stora och i viss utsträckning additiva. Män i åldern 40–49 år och med en månadsinkomst över 40 000 kronor har till exempel i genomsnitt 5,7 korrekta svar på de sex frågorna om räknefärdighet och 5,0 korrekta svar på de sex frågorna om finansiell förmåga. Detta kan jämföras med kvinnor över 65 års ålder och med en månadsinkomst under 15 000 kronor, som har i genomsnitt 3,3 korrekta svar på frågorna om räknefärdighet och 3,1 korrekta svar på frågorna om finansiell förmåga.

Räknefärdighet och finansiell förmåga har betydelse för finansiellt beslutsfattande

Vi kan även konstatera stora skillnader mellan individer när de grupperas efter sitt finansiella beteende. Exempelvis är nivåerna för både räknefärdighet och finansiell förmåga högre bland individer som har ett långsiktigt sparande, använder bank på internet, deltar på aktiemarknaden eller äger en bostad. Sambanden verkar inte bero på skillnader i andra egenskaper hos individerna, till exempel ålder, utbildning eller inkomst.⁶

Nivåerna på räknefärdighet och finansiell förmåga är även högre bland individer som anger att de är mer villiga att ta risker.⁷ Kopplingen mellan räknefärdighet och finansiell förmåga å ena sidan och risktagande å andra sidan kan vara en delförklaring till det positiva sambandet med deltagande på tillgångsmarknader. En lite djupare analys visar dock att räknefärdighet och finansiell förmåga är starkt kopplade till både deltagande på aktiemarknaden och till bostadsägande, även när man beaktar individuella skillnader i risktagande samt andra egenskaper hos individerna.

Dessa mönster tyder på att individens beslut att inte delta på aktiemarknaden eller inte äga sin bostad kan vara en vanlig reaktion på bristande räknefärdighet och finansiell förmåga. Det överensstämmer alltså med antagandet att dessa brister ökar individens hinder för att ta till sig och behandla finansiell information.

Påverkar räknefärdighet och finansiell förståelse valet av bolån?

Bolån utgör merparten av hushållens skulder. För många hushåll är bolånet det viktigaste finansiella kontrakt de ingår. Valet av bolån är också ett komplicerat beslut, som idealiskt sett baseras på en förståelse av de finansiella risker som är förenade med både nominella och reala räntor.

Forskningen från andra länder har funnit att det är vanligt att hushållen begår misstag på bolånemarknaden. Enligt en brittisk studie har många konsumenter dålig förståelse för det egna bolånets riskprofil (Miles, 2003). Amerikanska studier visar dessutom att många konsumenter tycks välja bolåneprodukter på andra grunder än de rent ekonomiska (Campbell, 2006), och att individer som verkar ha dålig förståelse för de ekonomiska aspekterna på det egna bolånet i högre utsträckning har bolån med rörlig ränta (Bergstresser och Beshears, 2009). Bland högrisklåntagare på den amerikanska bolånemarknaden har räknefärdighet kopplats till sannolikheten för att man inte klarar av att betala på sitt bolån (Gerardi m.fl., 2010), ett samband som gäller även om man beaktar andra egenskaper hos såväl individen som bolånet. Det innebär att sambandet inte drivs av skillnader i privatekonomiska förutsättningar eller lånets utformning.⁸

6. Undantaget är sambandet mellan räknefärdighet och långsiktigt sparande. När man beaktar bakgrundsvariabler upphör kopplingen mellan räknefärdighet och långsiktigt sparande att vara statistiskt signifikant. Finansiell förmåga är dock fortsatt signifikant.

7. Riskmättet är baserat på en så kallad allmän riskfråga som används i Dohmen m.fl. (2010). Mättet anses vara en bra indikator på individens benägenhet att ta ekonomiska risker.

8. Författarna inkluderar kontrollvariabler för andra aspekter på kognitiv förmåga och finner att kopplingen avser just räknefärdighet och inte kognitiv förmåga i allmänhet. Det mått på räknefärdighet som används i Gerardi m.fl. (2009) är i hög utsträckning samma som det som används i Finansinspektionens undersökning.

Den svenska bostadsmarknaden kännetecknas av ett utbrett bostadsägande, en förhållandevis hög belåningsgrad och en stor andel rörlig ränta på bolån.⁹ Ungefär hälften av deltagarna i Finansinspektionens undersökning anger att de har ett bolån; av dessa har drygt 40 procent rörlig ränta på mer än två tredjedelar av lånet.

Individer med bolån har i genomsnitt bättre räknefärdighet och finansiell förmåga än individer utan bolån.¹⁰ Detta gäller även de som gör högt belånade bostadsinvesteringar. Diagram 1 visar att den genomsnittliga räknefärdigheten och finansiella förmågan är högre bland individer som har köpt sin bostad genom att låna två tredjedelar av bostadens värde eller mer, än bland befolkningen som helhet. Detta gäller dessutom i samma utsträckning för de som gjorde en sådan bostadsinvestering under de senaste fem åren, för mellan fem och tio år sedan, eller för mer än tio år sedan. Undersökningen ger således inte någon indikation på att den genomsnittliga nivån på räknefärdighet och finansiell förmåga skulle ha försämrats på senare tid bland de individer som gör bostadsköp med hög belåningsgrad.

Både bunden och rörlig ränta är förenad med risker, men riskprofilen vid dessa två räntetyper skiljer sig åt. Något förenklat kan man säga att bunden ränta är förenad med inflationsrisk medan rörlig ränta är förenad med en likviditetsrisk, eftersom den kan höjas på ett oväntat sätt och därmed leda till ökade nominella ränteutgifter. Om man fokuserar på de kostnader som uppkommer när ett hushåll inte kan betala sina ränteutgifter, eller när många hushåll inte kan göra det samtidigt, så är hushållens exponering för likviditetsrisker särskilt intressant.

Diagram 2 visar att individer som anger att de har en större andel rörlig ränta på sina bolån oftare själva har försökt räkna på hur de skulle påverkas av höjda bolåneräntor. Denna grupp presterar även bättre än genomsnittet vad gäller både räknefärdighet och finansiell förmåga, inklusive förståelse av inflation, och de är också mer benägna att ta risker. Dessutom finns det i denna grupp en större andel individer som anser att rörliga räntor på lång sikt är billigare än bundna räntor.¹¹

Sammantaget indikerar undersökningen att individer som är exponerade för risker på bostadsmarknaden, inklusive likviditetsrisker till följd av en större andel rörlig ränta, har förhållandevis höga nivåer av både räknefärdighet och finansiell förmåga. Större andel rörlig ränta är kopplad till större benägenhet att ta risker och till uppfattningen att rörlig ränta är billigare på lång sikt. Dessa resultat är i linje med bilden av att dessa hushåll tar kalkylerade risker. Vi ser inte heller några tecken på att den genomsnittliga nivån av räknefärdighet eller finansiell förmåga skulle ha blivit lägre på senare tid bland individer som tar stora lån för att köpa bostad.

Vilka är slutsatserna?

Många vuxna svenskar har svårt med enkla beräkningar och saknar förståelse för grundläggande finansiella begrepp. Det finns betydande skillnader mellan olika grupper i befolkningen, där de äldre, de med låg inkomst eller låg utbildning, kvinnor och utrikes födda är exempel på grupper som i genomsnitt presterar sämre i båda hänseendena. Liknande mönster har observerats i ett antal andra länder. Finansinspektionens undersökning tyder på att Sverige inte är något undantag. När ekonomisk-politiska beslut ska förmedlas till hushållen bör man därför beakta att relativt många av hushållen har dåliga förutsättningar för att hantera kvantitativ information, inklusive viktiga kvantitativa begrepp som sannolikheter och procentsatser, och centrala ekonomiska begrepp såsom inflation och skillnaden mellan real och nominell ränta.

Mer forskning behövs

Resultaten från Finansinspektionens undersökning väcker frågor kring hur väl rustade de svenska hushållen är att fatta komplexa finansiella beslut. Satsningar på utbildning i finansiella frågor, till exempel i skolan eller på jobbet, löser inte nödvändigtvis proble-

9. Här definierad som en bindningstid på tre månader eller mindre.

10. Detta resultat drivs inte av sambandet mellan utestående skulder och kognitiv förmåga, som tenderar att avta med åldern. Mönstret består även om vi exkluderar individer över 65 år eller om vi endast studerar de yngsta individerna i undersökningen.

11. Dessa skillnader gäller både i jämförelse med andra individer med bolån och med samtliga deltagare i undersökningen. När man jämför dessa resultat med resultaten i Bergstresses och Beshears undersökning (2009) bör man kunna beakta att bolånemarknaden ser annorlunda ut i Sverige än i USA. Rörlig ränta är vanlig i Sverige, medan bunden ränta, ofta med mycket lång bindningstid, är vanligare i USA.

met. De studier som har utvärderat utbildningssatsningar som rör finansiella frågor kommer fram till högst blandade resultat, även om riktade satsningar mot särskilt utsatta grupper verkar lyckas bättre.¹² Mer forskning behövs därför för att finna svar på centrala frågor om utbildningssatsningar på området. Leder de till att kunskaperna faktiskt ökar? Leder de till bättre ekonomiska utfall för individerna? Är det verkligen ökad kunskap som påverkar de ekonomiska utfallen? Är den här typen av satsningar kostnadseffektiva?

Finansiell förmåga är dock starkt kopplad till räknefärdighet, och det är troligt att räknefärdighet är ett viktigt stöd för att individen ska kunna ta till sig finansiell information. Den här kopplingen tyder på att det kan vara möjligt att förbättra hushållens finansiella förmåga genom att förbättra deras räknefärdigheter. Detta är ett område där det behövs mer forskning.

Icke-deltagande på marknader löser inte problemet

I viss utsträckning mildras problemen med bristande räknefärdighet och finansiell förmåga av att individer som har lägre räknefärdighet och finansiell förmåga är mer benägna att avstå från riskfyllda investeringar såsom aktier eller bostäder. Två andra viktiga aspekter på bostadsmarknadsrisk, nämligen hög belåningsgrad och exponering för likviditetsrisk genom en större andel rörlig ränta, har också ett positivt samband med räknefärdighet och finansiell förmåga. Det indikerar att många hushåll med större exponering för bostadsmarknadsrisker faktiskt tar kalkylerade risker.

Det faktum att individer med lägre räknefärdighet och finansiell förmåga tenderar att inte delta på aktie- eller bolånemarknaden är emellertid ingen fullständig lösning på problemet. Den som väljer att avstå från att delta på vissa finansiella marknader minskar visserligen sin risk att begå kostsamma misstag, men får även betydande hinder för att på lång sikt kunna bygga upp ett sparkapital. Den som väljer att inte delta på aktiemarknaden får sannolikt klart lägre avkastning på sitt långsiktiga sparande.¹³ Vad gäller bostadsmarknaden så innebär ett begränsat utbud av hyreslägenheter i attraktiva storstadsområden att det blir svårare för hushållen att avstå från att köpa bostad. Detta får till följd att hushåll som annars skulle ha föredragit att hyra i stället drivs att köpa en bostad (se OECD, 2007, för en diskussion). Det finns alltså ett samband mellan låg räknefärdighet och finansiell förmåga å ena sidan och icke-deltagande på aktie- eller bostadsmarknaden å andra sidan. Då kan åtgärder som syftar till att stimulera bostadsägande eller aktiesparande, till exempel genom fördelaktiga skatteregler, leda till att individer med god räknefärdighet och finansiell förmåga får bättre ekonomisk ställning än individer som har dålig räknefärdighet och finansiell förmåga.

Löpande översyn och regleringar kan hjälpa, men vägen är inte utstakad

Låg finansiell förmåga hos stora grupper i den vuxna befolkningen pekar på betydande sårbarheter när det gäller hushållens finansiella beslutsfattande. Detta pekar i sin tur på en potentiellt viktig roll för nära löpande översyn av finansbranschen, i synnerhet när det gäller kreditgivning till hushållen samt förmedling av olika sparprodukter. I USA genomfördes nyligen ett experiment där högrisklåntagare som hade ansökt om ett bolån ålades att inom tio dagar ha ett möte med en auktoriserad lånerådgivare, vilket resulterade i att antalet hushåll som senare inte klarade av att betala på sina bolån minskade markant (Agarwal m.fl., 2009). Åtgärden påverkade främst vilka lån som erbjöds till kunderna, och inte vilka lån som kunderna efterfrågade. Det tyder på att den här typen av satsningar kanske framför allt påverkar incitamenten för de finansiella intermediärerna, snarare än att förmedla information till konsumenter med bristande kunskaper.

Det är också tänkbart att man kan begränsa de negativa följderna av individers dåliga finansiella beslut genom insiktsfull reglering, till exempel vad gäller de finansiella intermediärernas informationskyldigheter, eller genom en genomtänkt utformning

12. Se Agarwal m.fl. (2010) för en översikt.

13. Man bör ha i åtanke att individer med låg räknefärdighet och bristande finansiell förmåga som väljer att inte delta på aktiemarknaden kanske skulle ha fått dålig riskjusterad avkastning om de hade gjort det, till exempel till följd av dålig diversifiering. Detta samband kan bidra till att minska välfärdsförlusterna vid ett icke-deltagande. Se Calvet, Campbell och Sodini (2007) för en mer ingående diskussion.

av alternativ för de konsumenter som inte vill fatta aktiva val. Hur utformar man bäst finansiella produkter och regleringar i syfte att underlätta för hushåll att fatta välgrundade finansiella beslut, när det finns stora brister i räknefärdighet och finansiell förmåga? Den ekonomiska forskningen på detta område – det som Campbell (2006) kallar *household financial engineering* – är i ett tidigt skede men har potential att öka välfärden för ett stort antal hushåll.

Tabell 1. Räknefärdighet och finansiell förmåga i olika demografiska grupper

	Obs.	Räknefärdighet (max = 6)			Finansiell förmåga (max = 6)		
		Rätt svar	Fel svar	Vet ej	Rätt svar	Fel svar	Vet ej
Ålder							
18–29	382	4,33	1,21	0,46	3,49	1,45	1,06
30–39	176	4,85	0,90	0,24	4,09	1,16	0,75
40–49	205	4,84	0,90	0,26	4,20	1,20	0,60
50–64	318	4,47	1,09	0,44	4,12	1,15	0,73
65 +	203	4,06	1,30	0,65	3,77	1,30	0,93
Utbildning							
Ej högskola	803	4,18	1,27	0,55	3,61	1,39	1,00
Kandidatnivå	357	4,87	0,85	0,28	4,18	1,10	0,72
Magister eller högre	134	5,28	0,69	0,04	4,73	0,96	0,31
Månadsinkomst							
< 15 tkr	325	4,03	1,28	0,70	3,40	1,38	1,21
15–20 tkr	184	4,23	1,22	0,55	3,51	1,34	1,15
20–25 tkr	200	4,37	1,19	0,45	3,78	1,29	0,93
25–30 tkr	164	4,82	0,96	0,21	4,25	1,16	0,59
30–35 tkr	120	4,87	0,93	0,21	4,37	1,22	0,42
35–40 tkr	50	5,02	0,94	0,04	4,52	1,06	0,42
> 40 tkr	105	5,39	0,58	0,03	4,62	1,09	0,30
Kön							
Män	661	4,72	1,02	0,26	4,17	1,25	0,58
Kvinnor	641	4,23	1,17	0,60	3,59	1,29	1,13
Födelseland							
Sverige	1,194	4,51	1,08	0,41	3,91	1,27	0,82
Utland	105	4,12	1,28	0,60	3,59	1,16	1,2
Totalt	1 302	4,48	1,10	0,43	3,88	1,27	0,85

Källa: Finansinspektionens konsumentundersökning 2010.

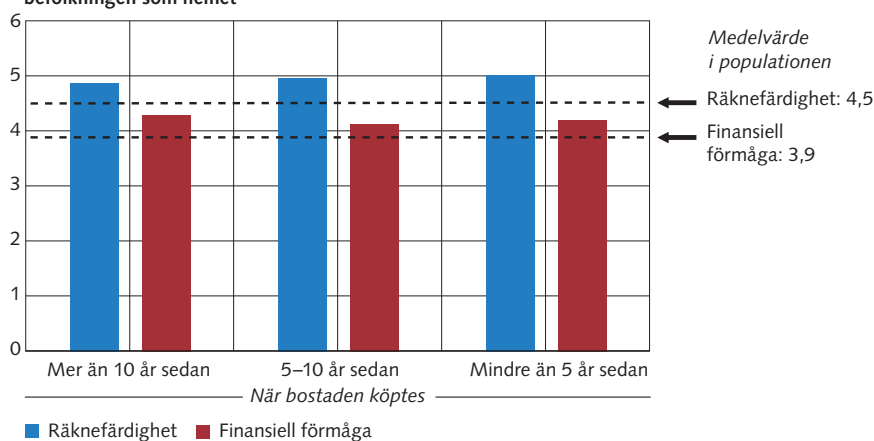
Tabell 2. Räknefärdighet, finansiell förmåga och finansiellt beteende

	Obs.	Räknefärdighet (max = 6)			Finansiell förmåga (max = 6)		
		Rätt svar	Fel svar	Vet ej	Rätt svar	Fel svar	Vet ej
Långsiktigt sparande							
Ja	974	4,58	1,06	0,36	4,04	1,23	0,73
Nej	319	4,20	1,19	0,61	3,40	1,39	1,21
Internetbank							
Ja	1 048	4,66	1,00	0,34	4,01	1,23	0,76
Nej	253	3,72	1,49	0,79	3,33	1,44	1,23
Deltar på aktiemarknaden							
Ja	703	4,79	0,95	0,62	4,27	1,17	0,56
Nej	599	4,11	1,27	0,27	3,43	1,39	1,19
Äger en bostad							
Ja	833	4,67	1,01	0,32	4,11	1,20	0,69
Nej	468	4,14	1,26	0,60	3,47	1,38	1,14
Rörlig ränta på bolån							
Mindre än en tredjedel	221	4,64	1,02	0,34	3,98	1,25	0,77
En till två tredjedelar	107	4,78	1,03	0,20	4,26	1,23	0,50
Mer än två tredjedelar	262	4,98	0,84	0,19	4,37	1,10	0,53
Rishtagande							
Lågt	465	4,16	1,20	0,64	3,54	1,33	1,13
Mellan	418	4,50	1,11	0,39	3,90	1,23	0,87
Högt	419	4,80	0,97	0,23	4,24	1,24	0,52
Totalt	1 302	4,48	1,10	0,43	3,88	1,27	0,85

Källa: Finansinspektionens konsumentundersökning 2010.

Diagram

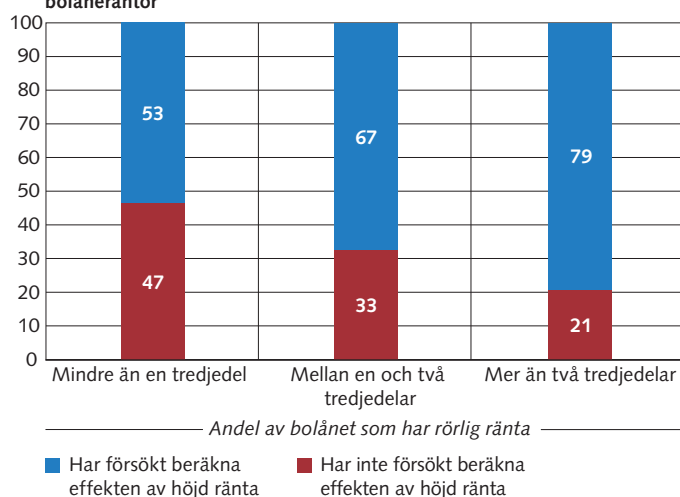
Diagram 1. Räknefärdighet och finansiell förmåga bland individer som anger att de köpt en bostad med hög belåningsgrad, jämfört med befolkningen som helhet

Anm. Som hög belåningsgrad avses här lån som uppgår till två tredjedelar av bostadens värde eller mer. Antal observationer i de tre staplarna uppgår till 188, 256 respektive 166. Samtliga standardfel är mindre än 0,1.

Källa: Finansinspektionens konsumentundersökning 2010.

Diagram 2. Andel individer som försökt beräkna effekterna av höjda bolåneräntor

Anm. Antal observationer i de tre staplarna uppgår till 221, 107 respektive 262.

Källa: Finansinspektionens konsumentundersökning 2010.

Referenser

Agarwal, S., J. Driscoll, X. Gabaix och D. Laibson (2009), "The Age of Reason: Financial Decisions over the Life-Cycle with Implications for Regulation". Brookings Papers on Economic Activity.

Agarwal, S., G. Amromin, I. Ben-David, S. Chomsisengphet och D. D. Evanoff (2009) "Do Financial Counseling Mandates Improve Mortgage Choice and Performance? Evidence from a Legislative Experiment". Fisher College of Business Working Paper.

Agarwal, S., G. Amromin, I. Ben-David, S. Chomsisengphet och D. D. Evanoff (2010), "Financial Counseling, Financial Literacy, and Household Decision Making", working paper.

Agarwal, S. och B. Mazumder (2010) "Cognitive Abilities and Household Financial Decision Making", Federal Reserve Bank of Chicago Working Paper 2010-16.

- Agarwal, S., G. Amromin, I. Ben-David, S. Chomsisengphet och D. D. Evanoff (2010), "Financial Counseling, Financial Literacy and Household Decision Making". Pension Research Council Working Paper 2010-34.
- Almenberg, J. och O. Widmark (2011), "Numeracy, Financial Literacy and Asset Market Participation", working paper.
- Ameriks, J., A. Caplin och J. Leahy (2003), "Wealth accumulation and the propensity to plan." *Quarterly Journal of Economics* 118, 1007-1047.
- Banks, J. och Z. Oldfield (2007), "Understanding pensions: Cognitive Function, Numerical Ability and Retirement Saving". *Fiscal Studies* 28(2):143-170.
- Bergstresser, D. och J. Beshears (2009), "Who Selected Adjustable-Rate Mortgages? Evidence from the 1989-2007 Surveys of Consumer Finances", working paper.
- Bernheim, D. (1998), "Financial Illiteracy, Education and Retirement Savings", in O. Mitchell och S. Schieber (eds.), *Living with Defined Contribution Pensions*, University of Pennsylvania Press.
- Calvet, L. E., J. Y. Campbell och P. Sodini (2007), "Down or Out: Assessing the Welfare Costs of Household Investment Mistakes". *Journal of Political Economy* 115, 707-747.
- Campbell, J. Y. (2006), "Household Finance". *Journal of Finance* 61: 1553-1604.
- Christelis, D., T. Jappelli, och M. Padula (2007), "Cognitive Abilities and Portfolio Choice". *European Economic Review* 54:18-38.
- Dohmen, T., A. Falk, D. Huffman och U. Sunde (2010), "Are Risk-aversion and Impatience Related to Cognitive Ability?", *American Economic Review* 100(3), 1238-1260.
- Gerardi, K., L. Goette och S. Meier (2010), "Financial Literacy and Subprime Mortgage Delinquency: Evidence from a Survey Matched to Administrative Data", Federal Reserve Bank of Atlanta working paper 2010-10.
- Hilgert, M., J. Hogarth och S. Beverly (2003), "Household Financial Management: the Connection Between Knowledge and Behavior", *Federal Reserve Bulletin* 309-332.
- Hung, A. A., A. M. Parker och J. K. Yoong (2009), "Defining and Measuring Financial Literacy", RAND working paper.
- Lusardi, A. och O. Mitchell (2006), "Financial Literacy and Planning: Implication for Retirement Wellbeing", Working Paper, Pension Research Council, Wharton School, University of Pennsylvania.
- Lusardi, A. och O. Mitchell (2007), "Baby Boomer Retirement Security: The Role of Planning, Financial Literacy, and Housing Wealth", *Journal of Monetary Economics* 54:205-224.
- Lusardi, A. och P. Tufano (2009), "Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness", working paper.
- McArdle, J. J., P. Smith och R. Willis (2009), "Cognition and Economic Outcomes in the Health and Retirement Survey", NBER working paper no 15266.
- Miles, D. (2003), *The U.K. Mortgage Market: Taking a Longer-Term View, Final Report and Recommendations*, HM Treasury, London.
- OECD (2005), *Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies*. OECD, Paris.
- OECD (2007), "The Housing Market – Better Allocation via Less Regulation", in *OECD Economic Surveys: Sweden*. OECD, Paris.